

*Манелюк Ю.М., к.політ.н., доцент
кафедри політології та соціології*

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ЯКІСТЬ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Якісна освіта сьогодні розглядається як один із основних індикаторів якості життя, інструмент економічного зростання. У всьому світі освіта розглядається як ключовий фактор стабільного розвитку держави. Якість вищої освіти відіграє ключову роль у створенні єдиного Європейського освітнього простору, тому вона стає центральною в освітній політиці України. Якість освіти визначається не тільки обсягом знань, але й параметрами особистісного, світоглядного, громадянського розвитку, при цьому проблема якості освітнього процесу розглядається з позицій загальнолюдської і соціальної цінності освіти.

У Всесвітній декларації, прийнятій у Ліоні на Міжнародній конференції з проблем вищої освіти (1998 р.), якість вищої освіти визначається як багатоаспектне поняття, що охоплює всі сторони діяльності вищого навчального закладу: навчально-методичні програми, навчальну і науково-дослідну роботу, професорсько-викладацький склад і студентів, навчально-матеріальну базу і ресурси. Забезпечити якість вищої освіти — означає зробити вищий навчальний заклад престижним, адже вища освіта в Україні дедалі гостріше відчуває тиск ринку праці, що ставить більш жорсткі вимоги до іміджу вищого навчального закладу, диплом якого представляє випускник потенційному роботодавцю. Випускник престижного закладу вже за визначенням займає вигідніші позиції на ринку праці [1].

У сучасному суспільстві випускник вищої школи може досягти успіху лише за умов здобуття високої професійної підготовки. Якість підготовки спеціалістів залежить від багатьох чинників: змісту навчання, методів навчання, організації пізнавальної діяльності студентів, а також від знань та вмінь, ерудиції, працелюбності, дисципліни, педагогічного такту викладача.

Процес навчання у вищому навчальному закладі реалізується шляхом взаємодії викладача і студентів. Метод при цьому виступає як упорядкована взаємодія, співробітництво між викладачем і студентом. Треба навчити студента вчитися, тобто самостійно збувати потрібні знання. Дослідження свідчать, що на сучасному етапі розвитку суспільства знання застарівають протягом 3–5 років.

Професійне спрямування — це дидактичний принцип навчання. Він набуває особливого значення у вищих навчальних закладах, які готують спеціалістів різного профілю. Професійне спрямування в навчанні знаходить відображення в навчальних планах, у програмах курсу. Але головна роль у забезпеченні професійного спрямування в навчанні належить викладачеві.

Викладач використовує велику кількість наукових джерел. Знання викладачем всієї необхідної літератури дає йому змогу систематично підвищувати свою професійну майстерність, ерудицію, завжди знати нові матеріали курсу і забезпечити викладання на високому рівні.

Наочність у навчанні — один з основних принципів дидактики [2]. Наочні посібники з курсу повинні допомагати викладачеві викладати матеріал, студентові — його засвоювати.

Навчальним планом передбачено вивчення студентом різних дисциплін. Кожна з них засвоюється студентами ізольовано одна від одної. Здійснюється начебто «відкладання знань на окремих полицях» Але щоб підготувати висококваліфікованого спеціаліста, треба дати йому не суму, а систему знань. Тому викладач повинен чітко знати, які предмети вивчаються студентами конкретної спеціальності, послідовність їх вивчення, кількість годин і зміст дисциплін. Це дасть змогу забезпечити міжпредметні зв'язки у викладанні.

Також має бути тісний зв'язок між матеріалом, що вивчається в межах предмета. Доступність навчання забезпечується безперервністю навчання, тобто тісним зв'язком щойно вивченого з тим, що було раніше засвоєно, а також суворою послідовністю в ускладненні завдань у процесі навчання.

Важливим принципом навчання є індивідуальний підхід до студентів [3]. Викладач повинен вивчити студентів, рівень підготовки й особливості мислення кожного студента, що забезпечить, у свою чергу, доступність навчання. Треба врахувати рівень освіти, вікові особливості, рівень підготовки, розумові здібності, практичний і життєвий досвід кожного студента. І що дуже важливо — викладач повинен враховувати індивідуальні психологічні особливості кожного студента, тобто темперамент і характер студента. Викладач повинен не лише добре знати свій предмет і методику його викладання, а й бути психологом. Знати студента — це не тільки бачити недоліки

в роботі, а й зрозуміти характер, риси його поведінки, що дасть змогу визначити фактори впливу на студента з метою підвищення його інтересу до навчання.

Індивідуальний підхід до студентів повинен реалізуватися і при викладанні нового матеріалу, і на практичних заняттях, і при проведенні консультацій.

З метою покращення якості підготовки спеціалістів викладач повинен добре володіти методичним інструментарієм і використовувати у своїй роботі різноманітні методи і прийоми навчання.

Крім того, викладач повинен мати певні індивідуально-психологічні особливості:

— гнучкість — швидка орієнтація, уміння залежно від поточних завдань організувати найрізноманітніші види роботи студентів;

— інтерес до людини — зацікавлена увага до кожного студента, прагнення з'ясувати його думки, справжній інтерес до його суджень;

— широта суджень — уміння вільно висловлювати свою думку, не придушувати при цьому навколишніх;

— терпимість — спокійне сприйняття можливих помилок студентів;

— доброзичливість — позитивне ставлення до особистості студента, об'єктивне сприйняття його думок, уподобань;

— педагогічний такт викладача.

Суттєвою особливістю педагогічної праці є те, що вона з початку і до кінця є процесом взаємодії викладача і студента. Суб'єктом педагогічної діяльності є викладач, об'єктом — студент. Інструментом впливу на студента, а значить, і на якість його знань є особистість викладача, його знання, уміння, почуття, воля.

Отже, якість вищої освіти перебуває під впливом чинників, які визначають зміст професійної підготовки, особливості організації навчального процесу у вищих навчальних закладах, безпосередньо виявляються у навчальному процесі вищого навчального закладу, а також визначають результати навчального процесу. Врахування даних факторів допоможе покращити діяльність вищих навчальних закладів.

Література

1. Чекаловська Г.З. Якість вищої освіти: сутність і чинники впливу. — <http://конференция.com.ua/pages/view/906>
2. Бурдак І.Г., Погорелова Н.П. Чинники впливу на якість підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах. — Гум. ун-т «ЗІДМУ», 2009. — С. 49–51.
3. Проблеми якісної освіти: теоретичні і практичні аспекти. — К.: Богданова А.М., 2007. — 336 с.

Махсма М.Б., к.е.н., доцент,
кафедра управління персоналом та економіки праці

АНКЕТНЕ ОПИТУВАННЯ МАГІСТРІВ — ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Не секрет, що успішність навчального процесу, залежить від обох учасників цього процесу і від викладача, і від аудиторії (рівня її підготовки, прагнення студентів вчитися, оволодівати тим, чи іншим предметом). Звичайно, ефективність викладання взагалі, і економічних дисциплін, зокрема, більшою мірою залежить, все таки, від викладача (рівня його кваліфікації, професійної майстерності, уміння працювати з аудиторією, уміння зацікавити предметом викладання тощо). Тому, досить багато уваги педагогами постійно приділяється саме вдосконаленню методичного забезпечення дисциплін, покращенню самої методики їх викладання, що в час бурхливого розвитку інформаційно-комунікативних технологій і швидкого росту інформаційних потоків стає з одного боку простішим (покращення забезпеченості технічними засобами, легкий і швидкий доступ до потрібної інформації), а з іншого дедалі ускладнюється.

Досить важливим у справі покращення викладання економічних дисциплін є зворотний зв'язок викладача з аудиторією, в ході якого з'ясовуються її побажання, очікування, сподівання, адже саме студент є «замовником» і споживачем освітніх послуг, саме він і рівень його знань є метою удосконалення всіх викладацьких методик і зусиль. Тримати руку на пульсі задоволеності аудиторії рівнем викладання, змістом дисципліни, самим викладачем можна застосовуючи анонімне анкетне опитування студентів. Слід відмітити, що студенти досить охоче ідуть на співпра-